

Сідлецька О.С.
кандидат економічних наук, доцент
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Економічна та продовольча безпека безпосередньо пов'язані з вирішення проблем виробництва продовольства. Загальний стан економіки значною мірою залежить від того, наскільки успішно функціонує агропромисловий комплекс. Динамічний розвиток агропромислового комплексу і, особливо, його провідною сфери – сільського господарства – є вирішальною умовою не тільки нарощування та якісного поліпшення продовольчих ресурсів при зниженні витрат на їх виробництво, а й поступального розвитку економіки в цілому.

Існуюча на сьогодні якість стратегічно – ресурсного потенціалу розвитку продовольчого комплексу, його матеріально-технічна база відстає у своєму розвитку від аналогічної бази розвинених країн більше, ніж на п'ятдесят років, а в галузевому спектрі іноді повністю виснажена [3].

Український продовольчий ринок та структура споживання продуктів харчування не відповідає ні якісним показникам, ні медичним нормам споживання. Власний ринок слід наповнювати вітчизняними продуктами і обмежувати на ринку появу іноземних неякісних продуктів харчування, тобто захистити його. Сьогодні в центрі уваги стоїть питання сучасних зрушень і перетворень в стратегічному ресурсному потенціалі вітчизняної харчової індустрії, відносно підвищення якості його виробництва та переробки.

Для досягнення показників раціонального харчування необхідно поліпшити інформованість суспільства про раціональне та здорове харчування і його роль у підвищенні якості життя. Такі заходи дозволять сформувати компетентних споживачів, які не бажають харчуватися неякісними продуктами, внаслідок чого виробництво цих продуктів стане неконкурентоспроможним. Без обізнаності про якість та безпеку споживаної продукції побудувати стратегію самодостатності неможливо. Причому такі стратегії повинна розробляти держава. Економічна зацікавленість і стратегічність діяльності підприємств, що виробляють продукти харчування, буде виражатися у формуванні наступних поколінь вимогливих споживачів. А таке формування можливе лише за рахунок бездоганності якості продукції. Альтернативним варіантом розвитку харчової промисловості задля збереження здоров'я нації – це регрес до дрібнотоварного, ремісничого виробництва.

Для компенсації збитків, пов'язаних зі зниженням рівня здоров'я споживачів від споживання неякісних продуктів харчування, необхідно ввести механізм фінансової відповідальності землекористувачів за забруднення ґрунтів і виробництво небезпечної сільськогосподарської продукції. Для цього необхідно розширити механізм економічної відповідальності за забруднення навколишнього середовища на сільське господарство. Частину відповідальності за стан ведення агропідприємствами сільськогосподарського виробництва в екологічно небезпечних зонах повинна розділяти держава.

В Україні розмір збитків при виробництві забрудненої продукції складає: овочі – 9882,2 млн. грн., картоплі – 18275,2 млн. грн., зерна – 18057,2 млн. грн. Серед регіонів перше місце займає Дніпропетровська область – 9270,2 млн. грн. [2].

Введення еколого-економічної відповідальності за якість продукції та збереження навколишнього середовища дає економію внутрішніх і зовнішніх витрат, кошти від яких можуть бути використані на розробку нових ефективних технологій, а також спрямовані на подальше поліпшення якості навколишнього середовища і на створення фондів для прямої компенсації втрат здоров'я, підвищення рівня фінансування медичних установ і соціальне забезпечення.

Аграрна політика – в основному політика землекористування, але об'єктивну соціально-економічну оцінку якості землі дуже важко включити у формування основ аграрної політики в Україні. Це – основний напрямок збереження та охорони навколишнього середовища, сприятливого для людини та її здоров'я. З іншого боку, зменшення соціально-економічних збитків підвищить ефективність всієї економіки і забезпечить зростання продовольчої безпеки країни [1].

У стратегіях розвитку аграрних країн, в першу чергу, слід звертати увагу на світові тенденції, які впливають на ефективність агропромислового виробництва:

- ємкість світового ринку збільшується при погіршенні умов формування ресурсів, нестабільній динаміці виробництва і недостатній збалансованості світового експорту та імпорту;

- модифікується концепція конкурентоспроможності у зв'язку з врахування чинників розвитку сільської місцевості як середовища існування, та вплив факторів, що визначають якість і ціну продуктів харчування;

- глобалізація харчової промисловості посилює конкуренцію, погіршуючи кон'юнктуру продовольчого ринку, стабільно підвищуючи ціни;

- в економічно розвинених країнах зміна попиту стосується структури споживання, якості продуктів харчування та їх впливу на здоров'я населення, а в країнах, що розвиваються – переважно зростання обсягів споживання;

- ряд країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою перетворюються на нетто-імпортерів з обмеженими можливостями закупівель продовольства;

- пріоритет у формуванні світових ресурсів збережеться за країнами, орієнтованими на експорт;

- на аграрному ринку посилюється орієнтація на інноваційний розвиток виробництва, його якість і багатофункціональність сільського господарства;

- в перспективі не проглядається підвищення рівня світової продовольчої безпеки, оскільки щорічний приріст виробництва продукції в 1,5-1,8 разів нижче приросту потреб;

- погіршення кон'юнктури світового ринку провокує продовольча криза в державах, орієнтованих на імпорт.

Для вирішення проблем продовольчої безпеки населення України, з урахуванням екологічного аспекту виробництва продуктів харчування, крім державної підтримки та стимулювання розвитку національного аграрно-продовольчого сектора необхідно розробити механізми підвищення доступності та якості продовольства, виходячи із завдань поліпшення здоров'я нації, передбачаючи в тому числі:

- розвиток інфраструктури продовольчого ринку та підвищення її доступності для всіх товаровиробників аграрно-продовольчого сектора;

- розробку системи адресної продовольчої допомоги;

- внесення змін до чинних нормативних правових актів з метою створення єдиного державного органу з розробки стандартів і контролю над якістю і безпекою харчових продуктів.

Література:

1. Безуглий М.Д. Сучасний стан реформування аграрно-промислового комплексу України. – К.: Аграрна наука, 2012. – 48 с.
2. НДІ харчування МОЗ України. Звіт про науково-дослідну роботу «Вивчення стану фактичного харчування та його зв'язок з аліментарною захворюваністю дорослого населення 4-х областей України з метою його раціоналізації» [Електронний ресурс].- Режим доступу :http://www.niipitan.com.ua/?rezultati_naukovih_doslidznen&id=82

3. Міністерство аграрної політики та продовольства України ВОЗ [Електронний ресурс].- Режим доступу :[http //www.minagro.kiev.ua](http://www.minagro.kiev.ua)
4. Шевченко Н.О. Агроекологічна політика в агропродовольчій сфері [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.confcontact.com>